

Innst. O. nr. 56

(2000-2001)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endring i politiloven (begrenset politimyndighet til militære grensevakter på den norsk-russiske grense)

Ot.prp. nr. 31 (2000-2001)

Til Odelstinget

Sammendrag

I proposisjonen fremmes forslag om å gi ny hjemmel i politiloven for å tildele militære mannskaper ved grensen til Russland begrenset politimyndighet. Forslaget er ikke ment å endre den eksisterende praksis, men å formalisere den situasjon som har eksistert fra 1959.

Politimyndighet er i utgangspunktet forbeholdt politiet. Tildeling av politimyndighet til andre bør bare skje der det foreligger et klart behov som ikke uten videre ivaretas av politiet. Når grensevaktene oppdager brudd på grenselovgivningen eller andre forhold som krever reaksjon, varsles politiet. Ofte vil imidlertid forholdet være at politiet ikke kan komme til stedet før det har gått en viss tid. Grensevaktens personell vil derfor måtte foreta den myndighetsutøvelse som fremstår som nødvendig.

Helt siden Garnisonen i Sør-Varanger overtok ansvaret for grenseoppsynet i 1959 har det vært lagt til grunn at grensevaktene har kunnet utøve begrenset politimyndighet med hjemmel i grenseloven med tilhørende forskrift. Denne hjemmelen har imidlertid en uklar rekkevidde.

I forhold til situasjonen på 1950-tallet, stilles det i dag større krav til klar hjemmel i all offentlig virksomhet, og i særdeleshet for virksomhet som medfører mulig maktanvendelse overfor enkeltindivider. Hensett til at vi i dag har en politilov som legger opp til en mer stringent regulering av begrenset politimyndighet, anses det også av denne grunn nå ønskelig at grensevaktens utøvelse av politimyndighet gis en klar forankring i politiloven.

Departementets lovforslag er utformet som en fullmaktsbestemmelse der Kongen gis fullmakt til å tildele begrenset politimyndighet til militært personell ved utøvelse av grenseoppsyn på landegrensen mellom Norge og Russland. Kongen gis videre fullmakt til å gi nærmere bestemmelser om politimyndigheten.

Grensetjenesten har tradisjonelt alltid vært bevæpnet. Departementet legger til grunn at grensejegerne i utgangspunktet ikke skal benyttes i politimesige situasjoner som krever bevæpning. Ved utførelse av sivile kontrolloppgaver skal ikke bevæpning fremstå som element i myndighetsutøvelsen.

Med unntak av Politiets Fellesforbund, som ønsker spørsmålet drøftet i en videre ramme, er samtlige av høringsinstansene som har avgitt uttalelse i saken positive til at man nå klargjør hjemmelen for den begrensede politimyndighet som kan utøves av grensevaktene på grensen til Russland.

I høringsrunden kom det bl.a. forslag om å utvide så vel saklig som stedlig virkeområde for den foreslåtte hjemmel. Justisdepartementet bemerker at ved å utvide adgangen til å gi begrenset politimyndighet til også å gjelde andre militære enheter, eller andre funksjoner i Forsvaret, ville lovforslaget favnet videre enn departementets intensjon, og spørsmålet burde i så fall vært utredet på et bredere grunnlag.

Det blir for øvrig arbeidet med å klargjøre oppgave- og ansvarsfordeling, samt samarbeidsforhold mellom de myndigheter som har oppgaver knyttet til kontroll med vår riksgrense mot Russland.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Astrid Marie Nistad, Jan Petter Rasmussen og Ane Sofie Tømmerås, fra Kristelig Folkeparti, Finn Kristian Marthinsen og Åse Wisløff Nilssen, fra Fremskrittspartiet, Jan Simonsen og Jørn L. Stang, fra Høyre, lederen Kristin Krohn Devold og Bjørn Hernæs, og fra Senterpartiet, Tor Nymo, har merket seg at proposisjonen ikke vil endre den eksisterende praksis, men

formaliserer en situasjon som har vært gjeldende siden 1959. Komiteen viser i denne sammenheng til at politimyndighet i utgangspunktet skal utøves av politiet og at tildeling av politimyndighet til andre bare skal skje når det foreligger et klart behov for en begrenset periode.

Komiteen understreker at grensevaktens personell umiddelbart skal varsle politiet når lovbrudd blir oppdaget og at den nødvendige politimyndigheten kun skal utøves inntil politiet kan være til stede. Komiteen merker seg videre at grensesoldatens bevæpning ikke skal fremstå som et element i utøvelsen av politimyndigheten.

Komiteen er enig i at de nye bestemmelsene om fullmakt til å tildele begrenset politimyndighet til grensevaktene tillegges Regjeringen.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til proposisjonen og rå Odels-tinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endring i politiloven
(begrenset politimyndighet til militære mannskaper på den norsk-russiske grense)

I

I lov av 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) gjøres følgende endring:

§ 20 nytt fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan bestemme at militært personell fra Forsvaret kan tildeles begrenset politimyndighet ved utøvelse av grenseoppsyn på landegrensen mellom Norge og Russland. Kongen gir nærmere bestemmelser om politimyndigheten.

Nåværende fjerde og femte ledd blir femte og sjette ledd.

II

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i justiskomiteen, den 28. februar 2001

Kristin Krohn Devold
leder

Bjørn Hernæs
ordfører

Jan Simonsen
sekretær